

THEMA

Hoe spreekt God?

Tussen Pasen en Pinksteren wachten we samen met de leerlingen op de dingen die komen. Zeven weken waarin begrip kan ontluiken. Het gaat daarbij om fundamentele levensvragen. Vandaag staan we stil bij de vraag: Hoe spreekt God? Voor een antwoord op die vraag gaan we te rade bij Abram, die op weg gaat in vertrouwen op de stem van God.

GENESIS 11:27-12:8

De verwekkingen van Terach

Weinig goeds in Ur

Terach, de vader van Abram, woont met zijn familie in Ur. Het gaat hem niet voor de wind. In het voorafgaande wordt verteld hoe het geslacht van Sem zich gestadig uitbreidt. Het gaat volgens een vast patroon: zo rond zijn dertigste krijgt de stamvader zijn eerste kind en daarna nog zonen en dochters.

Terach moet echter al wachten tot zijn zeventigste voordat hem zonen worden geboren (11:26). Dochters lijkt hij niet te hebben gekregen. Vervolgens horen we dat Terach het overlijden van zijn jongste zoon, Haran, moet mee-

maken. Dit vindt plaats, zo staat er nadrukkelijk, toen ze nog in Ur woonden (11:28). Een andere teleurstelling is dat het huwelijk van zijn oudste zoon, Abram, kinderloos blijft (11:30). Dan vertrekt Terach uit Ur en neemt Abram, diens vrouw Sarai en de zoon van Haran, Lot, mee. Terach neemt het initiatief voor het vertrek uit Ur en niet Abram. Men kan zich voorstellen waarom Terach dat deed. De stad Ur had hem weinig goeds gebracht. Hij gaat zijn geluk elders zoeken. Ze trekken weg uit het zuiden van Mesopotamië op reis naar Kanaän. Toch komen ze niet verder dan een stad in het noord-westen van Mesopotamië met dezelfde naam als die van de overleden zoon: Haran. Dat klinkt niet positief. Het lijkt erop alsof ze niets zijn opgeschoten, alsof Terech zijn eigen ongeluk niet kan ontlopen.

Gods woord maakt het verschil

Dan spreekt God tot Abram. Hij geeft hem een opdracht, een belofte en een zegen. Als je leest hoe Abram gehoor geeft aan de opdracht, kun je constateren dat hij weinig anders doet dan zijn vader al deed: hij gaat op weg naar Kanaän. De woorden in 12:5 zijn dezelfde als in 11:31. Alleen,

Terach blijft steken. Blijkbaar is Gods woord nodig om echt los te komen uit het vruchteloze leven in Ur. Dat woord krijgt extra betekenis als we het vergelijken met wat God te zeggen had over de toren van Babel (11:6-7). Daar sprak Hij niet tot de mensen maar praatte Hij als het ware bij zichzelf over de mensen, die dachten 'zich een naam te maken' (11:4): een machtige eenheids op te bouwen die de hemel naar de kroon zou steken. Met Abram slaat God nu een andere weg in: 'Ik zal uw naam groot maken ... In u zullen alle geslachten van de aarde gezegend worden.' Gods keuze voor die ene is uiteindelijk een keuze voor allen. Het is mooi om te zien hoe dit voor een deel werkelijkheid is geworden doordat Abram Joden, Christenen en Moslims verbindt. Gods woord roept op om los te komen van zelfzuchtig zoeken naar veiligheid en macht (in de torenbouw van Babel) en van het bange opgesloten blijven in beperktheid en ongeluk (zoals Terach die niet loskomt van Haran). Dat is niet iets wat in een mens zelf opkomt. Dat moet tegen hem/haar worden gezegd.

Klaas Spronk

De verwekkingen van...

Het boek Genesis kent een indeling die veel ouder is dan de indeling zoals wij die kennen uit de late Middeleeuwen. Deze indeling wordt aangegeven door de herhaling van de uitdrukking 'En dit zijn de verwekkingen van...'. Deze zin vinden we bijvoorbeeld aan het begin van de geschiedenis van Noach (6:9), bij de opsomming van zijn nakomelingen (10:1) en van de nakomelingen van Sem (11:10). In veel vertalingen is die herhaling niet terug te vinden, omdat deze uitdruk-

king op verschillende manieren wordt weergegeven. Nu zou men verwachten dat er ook bij Abram een nieuw begin wordt gemaakt. Zijn verhaal wordt echter gepresenteerd als onderdeel van 'de verwekkingen van Terach' (11:27).

king op verschillende manieren wordt weergegeven. Nu zou men verwachten dat er ook bij Abram een nieuw begin wordt gemaakt. Zijn verhaal wordt echter gepresenteerd als onderdeel van 'de verwekkingen van Terach' (11:27).

LITURGISCHE NOTITIES

De zesde zondag in de Paastijd - Rogate (Vraagt)

Na de zondagen van het jubelen en zingen volgen nu de zondagen van vragen en roepen om verhooring. Ze horen bij elkaar. Zo is ook de psalm van de zondag vandaag dezelfde als die van twee weken terug: Psalm 66. In de psalmen is deze combinatie van hoop en vrees,

lofprijzing en hartstochtelijk vragen, niet vreemd. Van tegenstrijdige gevoelens is ook sprake in de evangeliëlezing Johannes 16:23-30. Het gaat daar over droefheid en blijdschap en over de rollen die daarbij zullen worden omgekeerd. *Liederen:* Gezang 3. *Liederen van het begin*, lied 24-26 (Kok). *Geroepen om*

te zingen, lied 248 (Narratio). *Liturgische Gezangen*, lied 93 (Gooi en Sticht). *Suggesties kinderliederen:* 'In Israël staat een huis', stapellied bij de zondagen tussen Pasen en Pinksteren zie blz. 9. 'Abrahamlied' uit *Het eerste boek heet Genesis*, lied 2 (Narratio), couplet 1 en refrein. *Alles wordt nieuw* II, lied 3 (NZV). Klaas Spronk

THEMA

Gaaf het wel door?

Tussen Pasen en Pinksteren wachten we samen met de leerlingen op de dingen die komen. Zeven weken waarin begrip kan ontluiken. Het gaat daarbij om fundamentele levensvragen. Vandaag staan we stil bij de vraag: Gaaf het wel door? Voor een antwoord op die vraag lezen we verder in het verhaal over Abram. Hij twijfelt aan de belofte die God hem gaf. Hoe kun je hoopvol op weg blijven?

GENESIS 15:1-18

Het verbond met Abram

Tweedeling

Dit hoofdstuk bestaat uit twee delen. Om te beginnen (de verzen 2-6) gaat het om de bevestiging aan een ongeduldige Abram van de eerder gedane belofte dat hij een zoon zal krijgen. Vervolgens (7-17) gaat het over het Beloofde Land. Ook daaraan twijfelt Abram. Ook wat dat betreft weet God Abram te overtuigen dat het werkelijkheid zal worden. Tegelijkertijd wordt ook duidelijk dat die werkelijkheid een harde kant zal hebben. In vers 18 komen beide samen: het Beloofde Land is bestemd voor Abrams nageslacht.

Abram ziet het weer zitten

In het eerste vers lijkt het of we aan het begin van een profetisch geschrift staan. Abram wordt beschreven als een ziener. Hij krijgt een visioen. Dat helpt hem om verder te kijken dan de onzekere situatie van dit moment. Het

doet denken aan wat we horen in Jesaja 40 en de daarop volgende hoofdstukken. De profeet vertelt het volk in ballingschap dat er een einde komt aan lijden en onzekerheid. God heeft zich verbonden aan zijn volk en dat zal te merken zijn.

Hier heeft Abram zo'n visioen hard nodig, want hij zit bij de pakken neer. Men kan dat wel aanvoelen. In het vorige hoofdstuk werd verteld hoe hij een indrukwekkende overwinning heeft behaald ter bevrijding van zijn neef Lot. Melchisedek, koning van Salem, heeft vervolgens bevestigd dat Abram door God is gezegend. Een geweldig hoogtepunt, maar Abram valt daarna in een gat. Het gewone leven valt tegen en het kost hem moeite om te wachten of het nog wat wordt met die belofte van God. Klagend komt hij met zijn vragen (vers 2-3 en 8). Woorden zijn niet meer genoeg om hem te overtuigen. God tekent het nu voor hem uit. Om te beginnen in de sterren. Het heeft iets ironisch dat God juist daarnaar verwijst. Op aansporing van God heeft Abram zijn wortels in de Mesopotamische wereld doorgesneden en daarmee ook afstand gedaan van de overtuiging dat de wil van de goden in de sterren staat geschreven. Abram mag als het ware even een stapje terug doen, om vervolgens dan wel weer voort te gaan op de weg die God wijst. De sterren hebben uiteindelijk niets te vertellen. Ze doen hem slechts duizelen. Het is goed dat hij weer snel met beide benen op de grond wordt gezet en wordt bepaald bij de plek die hij op aarde zal krijgen.

Een onheilspellende verbondssluiting

De handelingen die Abram nu moet verrichten en wat daarop volgt zijn op het eerste gezicht mysterieus en griezelig. Zo voelt ook Abram dat aan. 's Nachts wordt hij overvallen door grote angst. Dat lijkt vreemd. Het gaat immers om een teken van het verbond dat God met Abram sluit. Het is echter goed om te bedenken dat een ontmoeting met God nooit vanzelfsprekend is. Een mens moet niet denken dat de afstand tussen God en mens zomaar overbrugd kan worden (vergelijk 11:1-10). Tegenover God voelt een mens zich klein, beperkt en daarom ook bedreigd. Het is niet goed om dat te verdoezelen.

Volhouden

De door Abram verrichte handelingen hebben een duidelijke symboolwaarde. Tussen zijn handelen en de uitleg daarvan wordt verteld hoe Abram roofvogels wegjaagt die op de dode dieren afkomen (vers 11). Daarmee geeft hij aan dat hij het visioen heeft begrepen. Men zou die dode dieren kunnen zien als teken van een volk dat ondergaat als slachtoffer van de grootmachten. Abram toont dat het de moeite is om hen te beschermen. Zijn geloof en vertrouwen zijn sterker dan zijn ongeduld en argwaan. Het verbond dat God sluit betekent dat wat klein en stukgeslagen is nog niet heeft afgedaan.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

Zevende zondag in de Paastijd - Exaudi of weeskind

De naam Exaudi komt van de psalm van de zondag, Psalm 72:2: 'Hoor, Heer, hoe ik luide roep!' Na Hemelvaart klinkt dat als de roep van een bang kind dat zich alleen gelaten voelt. Dat sluit aan bij de gevoelens van angst en onzekerheid bij Abram volgens Genesis 15.

In de evangeliëlezing uit Johannes 15:26-16:4 gaat het over de door Jezus beloofde Trooster. Die zal helpen om vol te houden, ook als het moeilijk wordt. Het laat zich goed verbinden met hetgeen gelezen is over Abram. Het lied van de zondag is Gezang 232, daarnaast past ook Gezang 234. Andere liederen: *Liederen van het begin*, lied 30 (Kok). *Zingen van het leven*, lied 37, 39,

43, 45 (Kok). *Alles wordt nieuw III*, lied 28 (NZV). *Suggesties kinderliederen*: 'In Israël staat een huis', stapellied bij de zondagen tussen Pasen en Pinksteren zie blz. 9. 'Abrahamlied' uit *Het eerste boek heet Genesis*, lied 1 (Narratio), couplet 5 en refrein, zie blz. 50.

Klaas Spronk

THEMA

Ze zijn er vol van!

Tussen Pasen en Pinksteren hebben we samen met de leerlingen gewacht op de dingen die komen. Zeven weken waarin begrip kon ontluiken. Het ging daarbij om fundamentele levensvragen. Pinksteren is van oorsprong een oogstfeest. Vandaag verzamelen we wat de verhalen die sinds Pasen zijn verteld ons aan inzicht hebben opgeleverd over de weg die wij als leerlingen van Jezus kunnen gaan. Langzamerhand heeft het verhaal van Jezus' opstanding inhoud en betekenis gekregen. Hopelijk raken ook wij vervuld van zijn Geest en worden wij tot nieuw leven gewekt. Wie goed luisterde naar de verhalen uit Genesis zal ontdekt hebben dat diezelfde Geest daarin rondgaat.

HANDELINGEN 2:1-11

De dag van de eerstelingen

Vijftig

Vijftig dagen na Pasen vieren de Joden een oogstfeest, het Wekenfeest. In het Grieks heet deze dag 'pentekoste' (vijftig), de naam Pinksteren is daarvan een verbastering. Het is een vrolijk feest rond de eerste opbrengst van het land.

Op deze dag dringt het blijde besef tot de volgelingen van Jezus door dat zij de vruchten kunnen plukken van wat er met Hem is gebeurd rond Pasen.

Pinksteren en Genesis 1

In de Paasnacht werd het schepingsverhaal gelezen. Aan het begin wordt verteld dat Gods geest

over de wateren zweefde (Genesis 1:2). Het verband met Pinksteren ligt voor de hand. Toch is hier enige voorzichtigheid geboden. Men kan al snel verzeild raken in speculaties over de drieënhed. Dat is zelden inspirerend. Blijft men gewoon bij de tekst, dan kan men simpel vaststellen dat God diep adem haalde voordat Hij zijn eerste scheppende woorden sprak. Het is dezelfde adem die God de mens inblaast en die de mens tot levend wezen maakt. Diezelfde adem helpt op de Pinksterdag de volgelingen van Jezus over hun dode punt heen en brengt hen weer bij de kern waarvan Genesis 1 spreekt: deze wereld en deze mensen zijn een gezegende wereld, niet van God los.

Pinksteren en Genesis 2-4

In Genesis wordt verteld over 'de boom der kennis van goed en kwaad' en over de mens die zich daaraan te buiten gaat. Vanaf dat moment gaat het van kwaad tot erger. De relatie met God wordt verstoord en vervolgens keren de mensen zich tegen elkaar. De weg naar de levensboom wordt erdoor versperd. Voor het gevoel van Jezus' volgelingen is dit door de gebeurtenissen voorafgaand aan Pasen weer helemaal bevestigd. In Jezus hebben mensen God en mens verraden. Op het Pinksterfeest blijkt dat deze vicieuze cirkel ook doorbroken kan worden. Niet doordat de mens boven zichzelf uitreikt, maar doordat God in de mensen daalt. Zoals blijkt uit het vervolg, het leven van de eerste gemeente (Handelingen 2:41-47), werkt dat meteen door in de manier waarop mensen met elkaar om gaan. In Openbaring 22:14 wordt daar aan toegevoegd

dat nu ook de boom des levens weer bereikbaar is.

Pinksteren en Genesis 11

Met het wonder dat iedereen de volgelingen van Jezus verstaat in de eigen taal is voor even de maatregel uit Genesis 11 tegen de torenbouwers van Babel opgeheven. Het duurt niet lang, want al snel wordt er getwijfeld aan hun integriteit: 'ze zijn dronken en spreken wartaal'. De mensen gaan weer verder in elkaar bestrijdende kampen. Toch zal men wereldwijd de ervaring opdoen dat het mogelijk is elkaar te leren begrijpen boven alle verschillen uit. Men zal in elkaar iets ervaren van de Geest van Jezus en samen bouwen aan zijn gemeente. Soms zal daarin iets te ervaren zijn van een stukje hemel op aarde; niet omdat mensen zo hoog kunnen stijgen, maar omdat God de afstand overbrugt.

Pinksteren en Genesis 15

Op het Joodse Wekenfeest, waarmee Pinksteren samenvalt, viert men ook de verbondssluiting op de Sinaï. Het verbond met God staat centraal in de verhalen van Abram. In Genesis 15 lezen we over de verschillende aspecten daarvan: het huiveringwekkende en het bemoedigende. Het is interessant om te zien dat in de droom God aan Abram verschijnt als in een vuur. Er is nog een ander element dat doet denken aan de belofte aan Abram. In Handelingen wordt verteld hoe de Geest (taal)grenzen overschrijdt. Men kan er een vervulling in zien van de belofte aan Abram dat in hem alle volken gezegend zullen worden.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

Pinksteren

Als lezing uit het Oude Testament kan worden gekozen voor Joël 2:28-32. Men kan ook, vanwege het thema van het verbond, denken aan Jeremia 31:31-34 of Exodus 19. Pinksteren verdient een vrolijke, open aanpak met inspirerende verhalen en aanstekelijke liederen. Hoofdrolspele

uit de gelezen verhalen uit Genesis zouden aan het woord kunnen komen en één van de verbaasde omstanders die getuige was van het wonder van Pinksteren. Misschien kan er ook worden verteld over een hedendaagse situatie waarin op onverwachte wijze bronnen van inspiratie werden aangeboord. *Suggesties kinderliederen:* 'In Israël

staat een huis', stapellied bij de zondagen tussen Pasen en Pinksteren zie blz. 9. *Alles wordt nieuw I*, lied 28 (NZV). *Met andere woorden*, lied 23 (NZV). *Zingt alle dagen I*, lied 43 (NZV). *Zingen van het leven*, lied 46-52 (Kok), let vooral op lied 50 in verband met het verhaal over de 'boom des levens' uit Genesis.

Klaas Spronk